

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO.4 (3124)

ЧАЦВЕР, 5 лютага, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зверху бачыцца лепш
Беларускую нафту шукаюць з выкарыстаннем аэракасічных здымкаў **Стар. 2**

Урокі ад Ілы Кургана
Вядомы дыктар і артыст ставіць сцэнічную мову акцёрам Купалаўскага тэатра **Стар. 3**

Рэліквіі — праз гады
Пагоны ўсіх воінскіх званняў, ад сувораўца да генерала, захоўваюцца ў музеі Ваўкавыскага ваенкамата **Стар. 4**

Традыцыі адлюстраваліся ў абноўленай экспазіцыі

Каля трох тысяч цікавых і змястоўных экспанатаў папоўнілі Музей гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук

Вольга Бяляўская

Як адзначыў на адкрыцці экспазіцыі Старшыня Прэзідыума НАН Беларусі Міхаіл Мясніковіч, у яе ўвайшлі самыя яркія дасягненні беларускіх вучоных за 80 гадоў існавання Акадэміі. “Мы жадаем, каб абноўлены Музей гісторыі НАН стаў навуковым і навучальна-адукацыйным цэнтрам для студэнтаў і аспірантаў, каб ён спрыяў пераёмнасці лепшых беларускіх навуковых традыцый”, — падкрэсліў М. Мясніковіч.

Дырэктар Музея гісторыі Акадэміі Вольга Гапоненка сказала, што на стэндах прадстаўлена цікавая інфармацыя пра вядомых беларускіх вучоных, заснавальнікаў навуковых школ Беларусі, якія стаялі ля вытокаў айчыннай навукі. У іх ліку акадэмікі Мікалай Барысевіч, Аляксей Лыкаў, Антон Сеўчанка, Барыс Сцяпанаў, Фёдар Фёдараў і іншыя. Дзякуючы іх дзейнасці беларуская навука заняла годнае месца на міжнароднай навуковай арэне.

Дарэчы, у экспазіцыю ўвайшоў шэраг унікальных прадметаў, звязаных з гісторыяй беларускай навукі. У іх ліку і рэдкія кнігі, якія вярнулі з Германіі ў Беларусь у пасляваенныя гады. У музеі прадстаўлены навуко-

Абноўленая экспазіцыя Музея гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук — даволі пазнавальная

выя дасягненні беларускіх вучоных у галіне энергетыкі, оптыкі, нанатэхналогій, археалогіі і іншых. Адным з цэнтральных экспанатаў выставы стаў макет беларускага спадарожніка “БелКА”.

Многія навуковыя распрацоўкі прадстаўлены з дапамогай сучасных мультымедыяных тэхналогій. “Некаторыя прыборы унікальныя і дарагія, таму мы не можам дэманстраваць іх, але ёсць сучасныя інфармацыйныя

тэхналогіі, з дапамогай якіх наведвальнікі знаёмяцца з такімі распрацоўкамі”, — сказала Вольга Гапоненка.

Варта дадаць, што экспазіцыя падрыхтавана да 80-годдзя НАН Беларусі.

ВЕСТКИ

Будзем сябраваць рэгіёнамі

Казахстан для Беларусі з’яўляецца стратэгічным гандлёва-эканамічным партнёрам у Цэнтральнай Азіі.

Пра гэта заявіў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, прымаючы даверчыя граматы Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Казахстана ў нашай краіне Анатоля Смірнова. “Нас звязваюць асаблівыя адносіны з Казахстанам у рамках інтэграцыйных структур, такіх як ЕўраАзЭС, СНД і АДКБ”, — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. Аляксандр Лукашэнка з задавальненнем адзначыў высокі ўзровень двухбаковага ўзаемадзеяння з Казахстанам у палітычнай, гандлёва-эканамічнай і гуманітарнай галінах.

Дарэчы, Казахстан уваходзіць у тройку буйнейшых гандлёва-эканамічных партнёраў Беларусі ў рамках СНД, уступаючы толькі Расіі і Украіне. Пра намер больш актыўна развіваць эканамічныя стасункі сказаў журналістам А.Смірноў пасля цырымоніі ўручэння даверчых граматаў. Дыпламат перакананы, што неабходна рабіць стаўку на развіццё міжрэгіянальных кантактаў. “Мы павінны вывесці нашы вобласці на прамыя сувязі”, — сказаў пасол.

Цікавы маршрут для падарожнікаў

Вядомы брытанскі турыстычны партал TravelMail назваў Беларусь у ліку дзясці лепшых месцаў для турызму.

Як адзначаецца на сайце www.travelmail.co.uk, Беларусь можа прапанаваць шмат чаго. У ліку месцаў, якія больш усяго наведваюцца, Нацыянальны парк “Белавежская пушча”, самы стары нацыянальны парк у Еўропе.

Сталіца Беларусі Мінск названа чароўным горадам. А для таго, каб лепш адчуць гісторыю, падарожнікам раецца наведаць Брэсцкую крэпасць.

Нароўні з Беларуссю ў дзясціку лепшых месцаў для вандравання ў сёлета брытанскі партал унёс Аўстралію, ЗША, Егіпет, Польшчу, Мексіку, ААЭ, востраў Аруба (Карыбскія астравы), Галапагоскія астравы і Малайзію.

Лагічны працяг дзелавых намераў

Валерый Сідорчык

У Татарстане будзе створана зборачная вытворчасць камбайнаў аб’яднання “Гомсельмаш”.

Такая дагаворанасць дасягнута па выніках візіту ў Гомель урадавай дэлегацыі Рэспублікі Татарстан (Расійская Федэрацыя) на чале з прэм’ер-міністрам Рустамам Мініханавым. Госці наведалі галаўное прадпрыемства “Гомсельмаш” і правялі перагаворы з кіраўніцтвам аблвыканкама. У гутарцы з журналістамі Р. Мініханав адзначыў, што прынятае рашэнне

Гэтыя машыны — з Гомеля

засноўваецца на шматгадовым супрацоўніцтве аграрыяў Татарстана з беларускімі вытвор-

цамі сельгастэхнікі. “Сёння машыны “Гомсельмаш” добра працуюць на палях Татарстана, і ў тых поспехах, якіх мы дасягнулі, ёсць немалы ўклад гэтай тэхнікі”, — лічыць Рустам Мініханав.

Мяркуюцца, што збіраць камбайны будуць на вытворчых плошчах прадпрыемства “Татэлектрамаш” (г. Набарэжныя Чаўны). Ужо сёлета з канвеера павінна сысці 50 машын для ўборкі збожжавых, у перспектыве — да 250 адзінак у год, што дазволіць рэалізоўваць прадукцыю і ў іншыя рэгіёны Расіі.

Татарстан цяпер для “Гомсельмаша” — адзін з асноўных гандлёва-эканамічных партнёраў у Расіі. У 2007 г. у гэтым рэгіёне было рэалізавана звыш 100 корма- і збожжаўборачных камбайнаў, а ў 2008 — амаль удвая больш.

Тут створана магутная база па сервісным абслугоўванні і рамонтце беларускіх сельгасмашын, праводзяцца і выпрабаванні новых распрацовак “Гомсельмаша”. Стварэнне сумеснай зборачнай вытворчасці, па меркаванні спецыялістаў, стане лагічным працягам сталых дзелавых сувязяў.

Зверху бачыцца лепш

Беларускую нафту шукаюць і знаходзяць з выкарыстаннем аэракасмичных здымкаў

Сцяпан Дзянісаў

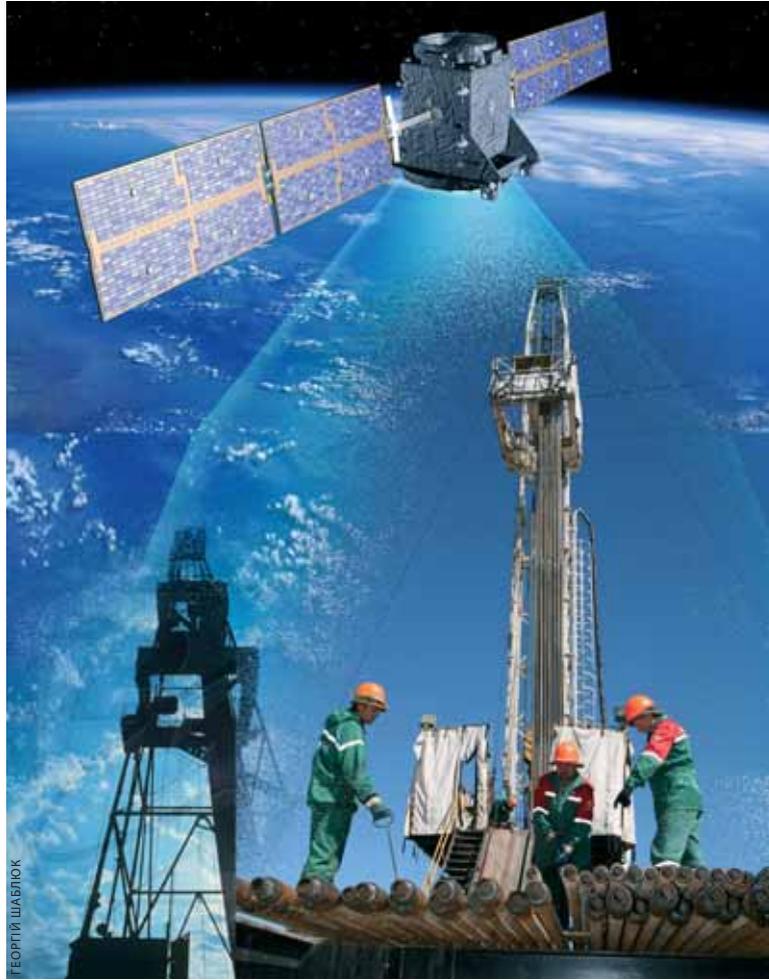
Спецыялісты “Космаэрагеалогіі” прыступілі да вывучэння нафтааноснасці паўднёвай часткі Аршанскай упадзіны — гэтак званай Магілёўскай мульды. Як расказаў загадчык аддзела геадынамічнага маніторынгу і прыродна-рэсурсных даследаванняў прадпрыемства Іван Цяшкewіч, работы праводзяцца ў рамках Саюзнай праграмы “Космас НТ”. На працягу бліжэйшых двух з паловай гадоў вучоныя паспрабуюць выявіць на тэрыторыі Магілёўскай мульды нафтаперспектыўныя ўчасткі. І шукаць будуць з дапамогай дэшыфравання касмічных здымкаў. Паралельна геалагі і геафізікі (на аснове атрыманых шляхам камп’ютарнай апрацоўкі дадзеных) правядуць бурэнне пошукавых свідравін.

Для вывучэння нафтааноснасці тэрыторыі Беларусі навукоўцы “Космаэрагеалогіі” выкарыстаюць амерыканскія,

расійскія, індыйскія і кітайскія аэракасмичныя здымкі. А калі будзе запушчаны беларускі касмічны апарат, тут спадзяюцца скараціць выдаткі на набыццё спадарожнікавых здымкаў і пашырыць дыяпазон даследаванняў па пошуку карысных выкапняў шляхам дыстанцыйнага зандзіравання Зямлі.

Іван Цяшкewіч таксама адзначае, што нядаўна спецыялісты “Космаэрагеалогіі” пачалі выкананне яшчэ аднаго перспектыўнага праекта — па пошуку карысных выкапняў на тэрыторыях Лельчыцкага, Жыткавіцкага, Столінскага і паўднёвай часткі Лунінецкага раёнаў.

“Плануем атрымаць комплексныя геалага-геафізічныя матэрыялы па так званай Тураўскай дэпрэсіі, бо інфармацыя пра яе сабрана пакуль вельмі мала, а попыт на такія звесткі ў геалагаў досыць вялікі”, — сказаў прадстаўнік “Космаэрагеалогіі”.

Касмічныя тэхналогіі — на службе ў геалагаў

Вызначылі падыходы

Адам Мальдзіс

У Беларускай дзяржаўнай універсітэце адбылося першае ў 2009 годзе пасяджэнне Грамадскага аб’яднання “Міжнародная асацыяцыя беларусістаў”.

Прыгадаю, што асацыяцыя створана ў Мінску ў 1991 г. на першым, устаноўчым кангрэсе і налічвае звыш пяцісот навукоўцаў і дзеячаў культуры, якія прадстаўляюць самыя розныя краіны і народы, цікавяцца беларускай гісторыяй, мовай, літаратурай, мастацтвам, пашыраючы звесткі пра Беларусь у свеце.

На пасяджэнні гаворка ішла пра сучаснае жыццё асацыяцыі. Яе старшыня Сяргей Запрудскі ў дакладзе сярод дасягненняў назваў выданне матэрыялаў папярэдняга, пятага кангрэсу пад назвай “Дыяспара. Культуралогія. Гісторыя”, правядзенне тэматычных навуковых канферэнцый у Мінску і Любліне (Польшча), выданне зборніка “Acta Albaruthenica — 7”, стварэнне сайта і электроннага бюлетэня асацыяцыі. Доктар навук Генадзь Цыхун у сваім выступленні крытыкаваў рэдакцыю бюлетэня за нерэгулярнасць яго віртуальнай рассылкі: у 2003–2006 г. ён з’яўляўся два разы на месяц, у 2007-м было дзесяць рассылак, а летась — толькі дзве, што вядзе да страты сувязі з нацыянальнымі і рэгіянальнымі суполкамі.

Прынята рашэнне правесці шосты Міжнародны кангрэс беларусістаў у Мінску ў канцы мая 2010 г. Да гэтага форуму трэба будзе яшчэ выдаць даклады папярэдняга кангрэсу па мове, літаратуры і фальклору ў выглядзе чарговых выпускаў зборніка “Беларусіка=Albaruthenica”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Свята для сябе і для сяброў

У Новасібірску і вобласці добра ведаюць штогадовы фестываль “У гасцях у Лявоніхі”, які праводзіць абласны цэнтр беларускай культуры

Ірына Дубаграева

Свята па традыцыі робіцца шматгранным і маляўнічым, яго любяць і чакаюць не толькі беларусы, але і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў гэтага расійскага рэгіёна. Між іншым, два апошнія гады “Лявоніха” праводзілася ў райцэнтрах

фальклорны гурт “Ленушка” з Іркуцка, які прыўнёс свой яркі каларыт. Непаўторным па манеры выканання і касцюмах быў фальклорны ансамбль “Зязюля” з вёскі Каўбаса Кыштоўскага раёна. Вось дзе сабраліся сапраўдныя носьбіты беларускай песеннай культуры і мовы! Народныя беларускія традыцыі

Нова-Міхайлаўка Кочанеўскага раёна, саліст Ігар Куранкоў з сяла Пушное Чарапанаўскага раёна... Спіс гэтых, ужо вядомых выканаўцаў і калектываў папоўнілі імёны новых удзельнікаў. На вясёлы фестываль сабраліся не толькі дарослыя, але і дзіцячыя фальклорныя калектывы. Да прыкладу, прыехаў дзіцячы ўзорны фальклорны ансамбль “Вясёлуха” з Маслянскай школы мастацтваў, якім кіруюць Ганна і Яўген Доўбавы. Гэты калектыў, дарэчы, стаў уладальнікам Гран-пры Другога дзіцячага фестываль-конкурсу “Ад Палесся да Сібіры нясеце, буслы, вясну!”. На свяце гучалі таксама галасы дзяцей з вёскі Баратаеўка Балотнінскага, сяла Вагайцава Ардынскага раёнаў, станцыі Мачышча.

Вельмі прыемнае ўражанне пакінулі гаспадары — калектывы Тагучынскага, Гарноўскага і Гутоўскага цэнтраў культуры і адпачынку. Запомнілася ўсім і выступленне салісткі ансамбля “Ляйсэн” з татарскага абласнога цэнтра культуры — яна выканала песні на беларускай мове і на сваёй роднай. Такі “творчы саюз” становіцца традыцыяй гэтых двух цэнтраў культуры.

Перагортваючы старонкі гісторыі свята, я ізноў вяртаюся да першага фестывалю “У гасцях у Лявоніхі”, які праводзіўся ў 2002 годзе. Ніхто тады і не меркаваў, што гэтак свята будзе мець добры працяг. Сёння ж відавочна: пакуль спяваюць песні і танцуюць беларускія танцы — будзе жыць у Сібіры адметная культура.

У новасібірскай настаўніцы Л.Смірновай (справа) — беларускія карані

вобласці. У 2007-м у горад Ардынск прыязджала 26 самадзейных калектываў, а таксама асобныя выканаўцы і майстры мастацтваў з 12 раёнаў. А ў снежні 2008-га галоўных герояў — Лявона і яго жонку Лявоніху — прымаў Тагучынскі раён. Акрамя прадстаўнікоў 14 раёнаў Новасібірскай вобласці, у фестывалі прыняў удзел

перадаюцца з пакалення ў пакаленне беларускіх перасяленцаў. Хоць многія з іх ніколі не былі ў Беларусі.

Ансамбль народнай песні “Сібірскі ўзор” з сяла Смаленка пад кіраўніцтвам Іны Кісялёвай, народны ансамбль “Матаня” Кочанеўскага Дома культуры пад кіраўніцтвам Васіля Балыкіна, салістка Алена Дзедава з сяла

Выгада — узаемная

Беласток зацікаўлены ў цесным супрацоўніцтве з Гроднам.

Пытанні ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва гарадоў абмеркавалі старшыня Гродзенскага гарвыканкама Барыс Казялкоў і прэзідэнт Беластока Тадэвуш Трускаляскі. Вызначаны кірункі ўзаемадзеяння ў сферах эканомікі, культуры, адукацыі, спорту, маладзёжнай палітыкі. “Нашы гарады не могуць не супрацоўнічаць”, — адзначыў Тадэвуш Трускаляскі. Гродна і Беласток з’яўляюцца гарадамі-пабрацімамі, польскія прадпрыемствы вельмі зацікаўлены ў цесным дзелавым кантактах з гродзенскім рэгіёнам.

Барыс Казялкоў перадаў прэзідэнту Беластока прапановы па развіцці адносін у галіне інфармацыі і бізнесу. Так, у бліжэйшы час пры ўдзеле Гандлёва-прамысловай палаты Беластока плануецца арганізаваць сустрэчу бізнесменаў абодвух гарадоў. Заўважым, што летась аб’ём гандлю паміж Гроднам і Польшчай склаў больш за 200 мільёнаў долараў. У Гродне дзейнічаюць 47 прадпрыемстваў з польскім капіталам, з іх 27 — сумесных.

Ветразі сумесных спраў

Калінінградская вобласць прапануе Беларусі ўдзельнічаць у стварэнні “Балтыйскага Артэка”.

Гаворка — пра міжнародны дзіцячы аздараўленчы лагер на Куршскай касе. Магчымасці рэалізацыі праекта сталі адной з тэм сустрэчы кіраўніка Калінінградскага аддзялення пасольства Беларусі ў Расіі Яўгена Цімохіна з губернатарам Георгіем Баосам. Акрамя таго, бакі абмеркавалі пытанні развіцця ўзаемаадносін, у тым ліку ў сувязі з падрыхтоўкай чарговага пасяджэння савета па супрацоўніцтве Калінінградскай вобласці з абласцямі Рэспублікі Беларусь, якое пройдзе ў Мінску. “Беларусь — стратэгічны партнёр нашай дзяржавы, больш блізкага саюзніка ў нас няма і не будзе”, — адзначыў на сустрэчы калінінградскі губернатар.

А зоркі ўсё бліжэй

У мінскай гімназіі № 13 з’явіўся свой астранамічны тэлескоп.

Мінскія школы мэтанакіравана аснашчаюцца сучаснай тэхнікай. Толькі за мінулы год у іх з’явілася 32 камп’ютарныя класы. Для мінскіх школьнікаў ужо не навіна мультымедычны праектар, інтэрактыўная дошка ці дакумент-камера. Гімназія № 13 выкарыстоўвае інфармацыйныя тэхналогіі, развівае матэрыяльна-тэхнічную базу, стварае ўласныя электронныя сродкі навучання. Тут рэгулярна праводзяцца семінары і майстар-класы. А нядаўна ў гімназіі з’явіўся тэлескоп: тут плануецца стварэнне астранамічнай абсерваторыі.

У варажбе, нават у сучаснай, па-ранейшаму ёсць месца для таямніцаў

Звычаі ў нечаканай інтэрпрэтацыі

У Віцебску прайшла “Калядная варажба ў ратушы”

Таццяна Чабатарова

Ініцыятарам і арганізатарам гэтай акцыі выступіў Віцебскі абласны краязнаўчы музей.

Упершыню варажба выклікала вялікую цікавасць у гараджан. Па словах супрацоўніцы музея Алёны Катовіч, варажыць на “суджанана-ражанана” прыходзілі не толькі дзяўчаты на выданні, але і хлопцы. “Варажылі закаханыя асобна, незалежна адзін ад аднаго. Юнакоў цікавіла, колькі ў іх будзе дзяцей, які характар будзе ў жонкі. Цікава, што прыходзіць не толькі моладзь: некалькі разоў

былі ў нас і бабулі. Сталыя жанчыны прыводзілі ўнучак, самі яны на жаніхоў, вядома, не варажылі, але распавядалі, як рабілі гэта раней. Для іх варажба — вяртанне ў маладосць, ім падабаецца, што народныя традыцыі адраджаюцца”, — распавядала А. Катовіч.

Вядучыя “Каляднай варажбы ў ратушы”, апранутыя ў нацыянальныя строі, праводзілі рытуал на беларускай мове. Яны распавядалі наведвальнікам пра гісторыю варажбы, калядных традыцый ў розных краінах, а затым прапаноўвалі паваражыць: на кававай гушчы, воску, спале-

най мятай паперы, чаравіках і іншымі спосабамі. На памяць наведвальнікі атрымлівалі буклет з інфармацыяй пра розную варажбу, якую можна правесці ў хатніх умовах.

Цяпер супрацоўнікі абласнога краязнаўчага музея распрацоўваюць сцэнарыі старадаўніх маладзёжных вечарынак. “Некалі дзяўчаты праводзілі доўгія зімнія вечары за пралкай, кроснамі, пяльцамі. Яны рукадзельнічалі і вялі розныя гутаркі. Бачачы цікавасць да беларускіх традыцый, хацелася б адрадыць і гэты звычай”, — адзначыла А. Катовіч.

Бліжэй да Айчыны

Уладзімір Васількоў

Лаўрэат прэміі “За духоўнае адраджэнне” айцец Аляксандр Шырытон расказвае вернікам пра святыні роднай зямлі.

Праціерэй Аляксандр Шырытон узначальвае Паломніцкі аддзел Мінскага епархіяльнага ўпраўлення Беларускага экзархату. Сёлета ён у ліку іншых стаў лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэнне”. У Год роднай зямлі сваёй найважнейшай задачай свяшчэннік лічыць пазнаёміць як мага больш суграмадзян са святынямі зямлі беларускай. “Нашы людзі часам вельмі шмат ведаюць пра хрысціянскія святыні, якія знаходзяцца ў розных, часам вельмі аддаленых

кутках свету. І амаль нічога — пра шматлікія важныя ў гістарычным і духоўным плане месцы і рэліквіі, якія ёсць на беларускай зямлі, — патлумачыў айцец Аляксандр. — Таму наш Паломніцкі аддзел робіць стаўку на тое, каб лепш знаёміць беларускіх пілігрымаў з гісторыяй іх Радзімы”.

Паломніцкі аддзел, які ўзначальвае праціерэй Аляксандр, за некалькі гадоў свайго існавання арганізаваў паездкі дзiesiąткаў тысяч беларусаў па святынях месцаў не толькі на постсавецкай прасторы, але і ў Ізраілі, Грэцыі, на Кіпры, у Егіпце і Італіі. У 2008 г. пад кіраўніцтвам а.Аляксандра быў арганізаваны хросны ход Брэст-Мінск-Смаленск-Масква ў памяць пра 1020-годдзе Хрышчэння Русі.

Пераемнасць і час

Ганна Грамыка

90 гадоў таму ў Мінску быў адкрыты Беларускі дзяржаўны музей.

Дзейнічаў музей да чэрвеня 1941 года. Знаходзіўся ў будынку былога архіерэйскага дома. Дырэктарамі музея ў розны час былі Павел Харламповіч, Вацлаў Ластоўскі і Сямён Рак-Міхайлоўскі.

Аснову калекцыі тут складалі матэрыялы Мінскага царкоўна-археалагічнага музея і Таварыства аматараў прыроды і археалогіі. Фонд Беларускага дзяржаўнага музея папаўняўся матэрыяламі археалагічных раскопак, этнагра-

фічных экспедыцый і экспанатамі, перададзенымі іншымі музеямі. Пры музеі працавалі архіў рукапісных дакументаў XVI–XVIII стагоддзяў і навуковая бібліятэка. У 1940–1941 гг. музей папоўніўся калекцыямі артылерыйскіх прыладаў, рыцарскіх даспехаў XVI ст. і старажытнай агнястрэльнай зброі з Нясвіжскага замка Радзівілаў, у ім налічвалася звыш 60 тыс. экспанатаў.

У гады Вялікай Айчыннай вайны музей быў разрабаваны нямецка-фашысцкімі акупантамі, большасць калекцыі згинула. Ацалелыя экспанаты цяпер захоўваюцца ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі.

КААРДЫНАТЫ ДУШЫ

Урокі ад Ільі Кургана

Вядомы дыктар і артыст ставіць сцэнічную мову актёрам Купалаўскага тэатра

Іван Ждановіч

Напрыканцы мінулага года, падчас гастроляў маскоўскага тэатра “Майстэрня Пятра Фаменкі”, пашанцавала апынуцца поруч з Ільёй Львовічам у рэжысёрскай ложы Купалаўскага тэатра. На маё пытанне, ці ёсць у яго дома калекцыя ўласных аўдыёзапісаў, Ілья Курган прыжмурыўся: “Усё часу не хапае, каб навесці парадак”. Як аказалася, майстар слова, якому ўжо за 80, і цяпер вельмі заняты: у Акадэміі мастацтваў выкладае, у Купалаўскім тэатры артыстаў кансультуе, і яшчэ ў Тэатры беларускай драматургіі... Потым, падчас спектакля, краем вока я заўважаў, як злёгка ўсміхаўся ён, паглыблены ў сцэнічнае дзеянне — і здавалася мне, што ведаю гэтага інтэлігентнага чалавека даўным-даўно...

Можа, і сапраўды так? Гэта ж яго голасумы вучыліся гаварыць на чыстай літаратурнай мове. Помніцца, у 60-70-я гады, звычайна ў нядзелю, па Беларускім радыё гучалі працяглыя літаратурныя перадачы. Ілья Курган перачытаў, мусіць, усю класіку: і прозу, і паэзію. “Паэму Янкі Купалы

“Курган” чытае Ілья Курган — і такая пласцінка ёсць яшчэ ў школьных фанатэках. Класікі лічылі за гонар “прагучаць” з яго голасу. Дарэчы, з многімі пісьменнікамі, творы якіх і сёння ў школьных праграмах, дыктар быў не проста знаёмы, а і сябраваў. Ёсць у яго дамашняй бібліятэцы кнігі з удзячнымі аўтографамі Уладзіміра Караткевіча, Івана Шамякіна, Сяргея Грахоўскага, Мікалая Матукоўскага і іншых майстроў слова. “Сустракаўся я з многімі цікавымі Асобамі, меў кантакты ў сілу сваёй прафесіі з велізарнай колькасцю людзей,” — гаварыў І. Курган у адным з інтэрв’ю. Слухалі ж тыя “ўрокі мовы” сем’ямі.

Убіраў і перажывала душэўны голас Кургана, без перабольшвання, уся краіна. Рызыкну сказаць: пад яго непасрэдным уплывам фарміраваўся наш нацыянальны менталітэт. Між іншым, сам Ілья Львовіч як неаспрэчны аргумент на карысць важнасці валодання словам ахвотна прыводзіць крылаты выраз Сакрата: “Загавары, каб я цябе ўбачыў”...

Ён, барысаўчанін па нараджэнні, адзін з першых выпус-

кнікоў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, марыў пра сцэну. Тым часам, у канцы 40-х, патрэбны былі дыктары на радыё. Ілья Курган, прайшоўшы вялікі конкурс, на доўгія гады аказаўся “прыкаваным” да мікрафона. І ўжо больш за 60 гадоў нават у самых аддаленых месцах краіны ведаюць і любяць голас “радыёпатрыярха”. Хоць большасць паклоннікаў, вядома ж, не пазнае артыста ў твар...

“Пачуць з раніцы па радыё голас Кургана — о, гэта было для мяне заўсёды добрым знакам, і радасцю, і спасціжэннем нейкай таямніцы, — згадвае памочнік мастацкага кіраўніка і загадчык літчасткі Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Вадзім Дапкюнас. — Канечне, для нас вялікі гонар працаваць побач з такім вядомым педагогам. А запрасілі мя Ільё Львовіча ў тэатр, каб дапамагаў актёрам, асабліва маладзёжым, лепш валодаць словам. Раней настаўнікі часам казалі вучням: “Калі хочаце пачуць сапраўдную беларускую літаратурную мову, ідзіце ў Купалаўскі тэатр”. Цяпер, аднак, з беларускім маўленнем у актёраў не ўсё гладка. Думаю, багаты

Ілья Курган з паклонніцамі яго таленту ў Купалаўскім тэатры

вопыт майстра для купалаўцаў проста неацэнны”.

Педагог аказаўся вельмі патрабавальным да новых вучняў, сярод якіх шмат і былых яго студэнтаў. Атрымалася парадкавальная сітуацыя: і прафесару, і былым студэнтам даводзіцца нібы ў другі раз уваходзіць у адну і тую ж ваду. А гэта вельмі няпроста, бо жыццёвыя абставіны іншыя. “Для яго вельмі балюча, калі нехта нязграбна, неахайна прамовіў сказ, ці калі слова няправільна вымаўляецца. Асаблівае, я б сказаў, трапяткое стаўленне ў майстра да паэзіі. Цяпер, дарэчы, мы звярнуліся да творчасці Гётэ. І бачылі б вы, з якім запалам Ілья Львовіч усяго Гётэ перачытвае!” — гаворыць Вадзім Дапкюнас.

Як вядома, само знаходжанне ў тэатры людзей такога прафесійнага ўзроўню аказвае вялікі ўплыў на ўвесь творчы працэс. Павагаю да сцэнічных кар’яфеяў і славіцца Купалаўскі

тэатр. Прычым Зінаіда Зубкова, Марыя Захарэвіч, Генадзь Аўсяннікаў, Генадзь Гарбук, Аляксандр Падабед і іншыя прызнаныя актёры асцярожна, тактоўна дапамагаюць маладзёжым у уваходзіць у прафесію. Цяпер у кагорце майстроў годна гучыць і голас Ільі Кургана.

Маладым артыстам апантанасць справаю, уласцівая старэйшым, не заўсёды зразумелая: яны па-іншаму ставяцца і да слова, і да самой прафесіі. Але ў такім сутыкненні светапоглядаў, лічыць Вадзім Вячаслававіч, ёсць велізарны імпульс для творчасці. “Ілья Львовіч прысутнічае на рэпетыцыях, робіць далікатны “разбор палётаў” і пасля спектакляў. Часам, заходзячы да мяне, кажа: Божа, мне ж столькі хочацца яшчэ ім сказаць! Ён і сапраўды жыве ў бязмежным акіяне роднай мовы і шчыра жадае, каб усім было хораша ў яе хвалях”.

Стваральніку музея ў Ваўкавыскім райваенкамаце Анатолю Ігнатавічу дарагі кожны экспанат

Рэліквіі — праз гады

Пагоны ўсіх воінскіх званняў — ад сувораўца да генерала — захоўваюцца ў музеі Ваўкавыскага ваенкамата

Таццяна Вішнеўская

Ваўкавыскі музей у ваенкамаце — адзіны такога роду ў краіне. Ідэя яго стварэння з'явілася яшчэ гадоў дзесяць таму, з тых часоў калекцыя стала папаўняцца. Сёння адна з экспазіцый распавядае аб ваенных канфліктах, якія адбываліся ў свеце пасля Другой сусветнай вайны і ў якіх прымалі ўдзел выхадцы з Беларусі. Тут жа ёсць

узнагароды, фатаграфіі, баявыя дакументы воінаў-інтэрнацыяналістаў, жыхароў Ваўкавыскага раёна.

Іншыя экспазіцыі распавядаюць наведвальнікам пра маршалаў і генералаў — выхадцаў з Беларусі, пра воінскія званні і гісторыі іх узнікнення. У музеі ёсць калекцыі пагонаў усіх званняў Савецкай арміі, а таксама шаўроны, вайсковае і флоцкае форменнае адзенне і га-

лаўныя ўборы. Ёсць таксама матэрыялы, прысвечаныя пошукавай рабоце ваенкамата і чарнобыльскай трагедыі. Так, па словах стваральніка музея, галоўнага спецыяліста па сацыяльнай абароне Ваўкавыскага райваенкамата Анатоля Ігнатавіча, для ліквідацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС прыцягваліся больш за 600 тысяч воінаў з больш чым 290 воінскіх часцей са ўсяго

былога Савецкага Саюза. 40 тысяч воінаў працавалі на ліквідацыі кожны дзень.

Анатолю Ігнатавічу ўдалося дакументальна захаваць і гісторыю самога ваенкамата. Сярод унікальных экспанатаў — друкарская машынка “Кантыненталь” 1900 года выпуску, ваенны білет прызыўніка Ваўкавыскага павета 1884 года, а таксама пасляваенныя статуты Чырвонай арміі.

Чароўны свет стрынг-арту

Ніна Шпакоўская

Мастацкі праект прафесара Браніцкага знайшоў сваіх паслядоўнікаў.

Спакойнае ззянне крыжоў, аздобленых крышталямі, мернае ваганне ў паветры «мячыкаў кітайскіх прынцэс», да якіх жадалі дакрануцца ўсе прысутныя, і цёплае пераліванне перламутру рознакаляровых нітак... Гэта — чароўны свет стрынг-арту, ці нітачнага дызайну, створаны ў мінскай бібліятэцы імя Ф. Багушэвіча.

Для Беларусі мастацтва такога тыпу — рэч яшчэ даволі новая, «першапраходцам» жа можна лічыць доктара хімічных навук, прафесара Генадзя Браніцкага. Ён адкрыў для сябе тэхніку стрынг-арту падчас падарожжа ў краіны Заходняй Еўропы. Спачатку сам вучыўся ствараць вобразы, пераплітаючы ніткі на цвіках, забітых у дошчачкі. Потым выклаў тэарэтычныя асновы майстэрства ў некалькіх кнігах.

Вучаніцай прафесара стала Наталля Зінчанка. На выстаўцы яна прадставіла работы, якія здалёк вабілі наведвальнікаў дабрыйні і пяшчотай. Райскія птушкі, быццам толькі што з чароўнай казкі, лёгкія матылі ў адным узмаху крылаў ад прывабных кветкак.

Дарэчы, настаўнік звярнуў увагу не толькі на своеасабліваць стылю вучаніцы, але і на філасофскі змест некаторых яе работ. Напрыклад, матылёк, утвораны шматразовым перакрываўваннем нітак, стаў для яго сімвалам гармоніі, прыроднай і душэўнай раўнавагі ў цэнтры перасячэння шматлікіх лёсаў, гісторый і часоў.

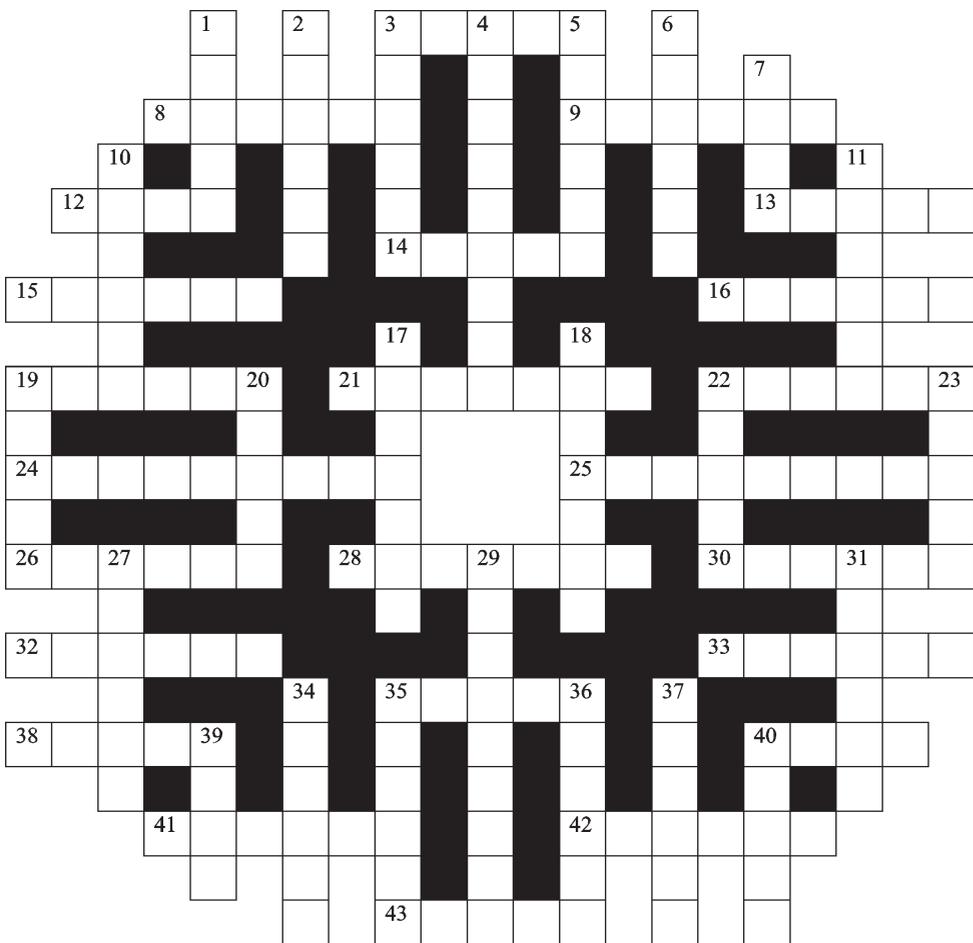
Асабліва месца ў экспазіцыі займаюць крыжы і зоркі Юрыя Трыбулёва. Аўтар сцвярджае, што работы ў тэхніцы стрынг-арт валодаюць вялізнай энергіяй: “Магчыма, гэта звязана з тым, што яны выглядаюць як нацягнутыя струны, вібруюць і гучаць. Кожная работа — таямніца, да якой можна падбраць многа ключоў. Наведвальнікам выстаўкі я раю прыглядзецца да маіх зорак: яны могуць дапамагчы адзіночым людзям адшукаць свае “палавінкі”. Справа ў тым, што зоркі складаюцца з дзвюх аднолькавых частак, якія зроблены з адной сучэльнай ніткі без ніводнага разрыву”.

Узор стрынг-арту

КРЫЖАВАНКА

Шляхамі-дарогамі

Па гарызанталі:

3. Указальнік пры дарогах, які скарыстоўваўся ў Беларусі ў даўнія часы. 8. Дарожныя работы, укладваў дарогі каменем. 9. ... або бат. Драўлянае многавёсельнае судна. У мінулыя часы на іх перавозілі грузы па Нёмане і іншых рэках Беларусі. 12. Дарога з цвёрдым пакрыццём. 13. Тое, што служыць для падтрымкі маста. 14. Бясколерны газ. 15. Кастрэчніцкая Месца ў Мінску, адкуль вядзецца адлік адлегласцяў да розных гарадоў Беларусі і іншых краін. 16. Чалавек, які кіруе коньмі ў запрэжанай павозцы. 19. Абгароджаная з двух бакоў дарога, на якой ганяюць на пашу жывёлу. 21. Судна з паравым рухавіком. Упершыню з'явілася ў Беларусі на Дняпры ў 20-я гады XIX ст. 22. Старажытная назва р. Нёман. Упершыню сустракаецца ў Геаграфічным апісанні Клаўдзія Пталемея (II ст. н.э.). 24. Павел Вядомы беларускі этнограф, пісьменнік, падарожнік, аўтар нарысаў “Падарожжа па Палессі і Беларускім краі” і інш. 25. Той, хто сплаўляў лес па рэках Беларусі аж да самага мора. 26. Адрэзак (разм.). 28. Шлях руху падарожнікаў, транспарту і інш. 30. Асяданне, апусканне палатна нядаўна збудаванай дарогі. 32. Ваеннае паруснае трохмачтавае судна. 33. Крыты аўтамабіль для перавозкі грузаў. 35. Напрамак лініі дарогі, канала і інш. 38. Тое, што і каляіна. 40. “Кацярынінскі ...” Так у народзе і цяпер называюць аўтадарогу “Івацэвічы-Слуцк-Бабруйск — мяжа Рэспублікі Беларусь”. 41. Старадаўняе судна даўжынёй 43-53 м для перавозкі грузаў. 42. Вялікі князь ВКЛ, выдатны

ваеначальнік. 43. Бакавая нахільная паверхня дарожнага насыпу.

Па вертыкалі:

1. “... аўтамабільных дарог”. Надзейны спадарожнік аўтамабілістаў. 2. Будынак на аўтобускай, чыгуначнай станцыі. 3. Чатырохколавы конны экіпаж на рэсорах. 4. Заселенае людзьмі месца ў Беларусі, узнікала звычайна на месцы пераправы цераз раку. 5. Імчыцца абоз на сотні калёс (заг.). 6. На Ляксея пакідай сані, рыхтуй ... (прык.). 7. Буйнейшы чыгуначны вузел на Віцебшчыне. 10. Каб усталя, дык да неба б дастала (заг.). 11. Праваднік гандлёвых суднаў на рэках. 17. Камандзір судна ці спартыўнай каманды. 18. Шлях падыходу да горада, ракі і інш. 19. Дзяржаўная ўстанова, дзейнасць якой вельмі залежыць ад стану дарог. 20. Невялічкае засеянае поле. 22. Ляціць без крыла, бяжыць без ног (заг.). 23. Група асоб, якая замкнулася ў сваіх інтарэсах (перан.). 27. Насціл з бяровянага ці галія для праезду па гразкім месцы дарогі. 29. Той, хто заняты пошукам, здабываннем чаго-небудзь. 31. ... ці нагляд за станам аўтадарог. Яго выконваюць у Беларусі ўстановы па рамонце і эксплуатацыі дарог. 34. Заходняя Адна з рэк Беларусі, па якой некалі плытагоны сплаўлялі лес у Прыбалтыку. 35. Даўні народны звычай беларусаў калектыўна дапамагаць у гаспадарчых работах. 36. Саюз, аб'яднанне. 37. Круглодарныя судны грузападымальнасцю ад 48 да 160 тон, іх некалі будавалі на рэках Заходні Буг і Мухавец. 39. Невялікая шлюпка. 40. Горад на Магілёўшчыне, які на пачатку XIX ст. быў важным гандлёвым цэнтрам у Беларусі, з прыстанню на Дняпры.

Склаў Лявон Целеш, г. Дзяржынск

Адказы на крыжаванку

1. Карта. 2. Вакал. 3. Карэта. 4. Пасажыраў. 5. Пятнік. 6. Кацяля. 7. Орша. 8. Аўтамабіль. 9. Пасажыраў. 10. Дарога. 11. Лоджыя. 12. Капітан. 13. Пасажыраў. 14. Пасажыраў. 15. Пасажыраў. 16. Маршрут. 17. Пасажыраў. 18. Пасажыраў. 19. Пасажыраў. 20. Ніжняя. 21. Пасажыраў. 22. Мара. 23. Секта. 24. Пасажыраў. 25. Пасажыраў. 26. Аўтамабіль. 27. Пасажыраў. 28. Пасажыраў. 29. Пасажыраў. 30. Асадка. 31. Дарога. 32. Пасажыраў. 33. Пасажыраў. 34. Пасажыраў. 35. Пасажыраў. 36. Пасажыраў. 37. Пасажыраў. 38. Пасажыраў. 39. Пасажыраў. 40. Пасажыраў. 41. Пасажыраў. 42. Пасажыраў. 43. Пасажыраў.